

САГА ОЛОХ

ХАҢИАТ 1931 СЫЛ
АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН
ТАХСАР

Чурапчы улуунун
хаһыата

2002 -ыл
АТЫРДЫАХ ҮЙҮН
27 КҮНЭ
ОПТУОРУННЬУК
№101 (8850)

ҮҮТҮГЭННЭЭХ ҮЙДЭРГЭ

ОТОННООХ САЙЫЛЫККА

"Кулабан үчүгэйэ суох буолбат" динилэрини, быйыл сайын хайдахтаах да суолга ыраатарын. Чакыр нэһиликтер тийибиллэ, дыһалта хонтуруотун дьаһалтыгар киири суобун кэриэтэ. Баһылык И.В.Ануфриевтан сабалаан, турар-турбат бүүс-бүтүнүү Хондуга күөдүгэнни сытар баһаарга барбыттар. Бу күнүргэ нэһиликкэ сүрүн кыһалбата дьэн, дьэ, бу буолбут. "Күн бэһэһэ баһаар уота икки улахан кэбиһиллээх оту былдыабыт", — дии көрсөр нэһилик дьаһалтатын бухталтера М.И.Ширева. Улууска биэрэр сводкаларынан, атырдыах үйүн 20 күнүгэби турутуна, бу нэһиликкэ 30 быйылгы кэбиһиллээх от уокка былдыаммыт.

Онон биһиги бу нэһиликкэ интэриэһиргир боппууостарбытын бүүс-бүтүнүү Мария Ивановнага соннооту-бут. Кини сөбүлэһэн, бэйэтинэн сырытына-ран эрэ, бу күмүт таах сылбакка сайылыкка, отчуттарга сырыттыбыт. Бары специалистар кини курдук нэһиликкэ олоһор ороһор, ол туһугар ис дууһаларынан ыалдыр буоллаллар хан-нык.

— Биһиги дьоммут олус үлэһиттэр, — дьэн-тэн сабалаан Мария Ивановна биһигини кытта сырытта. Итиннэ ай-аннаан да иһэн, кимизэ сурастакка, бэйэтин хайбаллыттын үөрэн ми-чилиһэр, кэпсээнэ, кини туттуута эрэ, нэһиликкэ дьонно.

Чакырга 11 баһынай хаһаайыстыбата баарыт-тан, 3 сайылыгынан 4-тэ-рэ итиннэ кинилэри кытта абыайхты дьэ кэргэннэн тахсыбыттар. Ол эбэтэр, Хара Хому-ста-аха Е.Н.Старостин са-лайар "Батаах" уонна А.С.Ануфриева салайар

"Чакыр" баһынай хаһаайыстыбалара, оттон Кольоолооо Н.Н.Григорьев салайар "Байара" уонна Мараба Н.П.Софронов салайар "Тураннаах" баһынай хаһаайыстыбалара баал-лар. Кинилэртэн ураты атын баһынай хаһаай-ыстыбалар, чааһынайдар сүөһүлэрэ бөһүлөккэ сайылымаллар. Хас нэһилик ахсын катыла-нар көстүү.

Бу үс сайылыкка сы-лын ахсын тахсаллар эбит. Суолаахтар уонна, кылаабынайа, электро-уоттаахтар. Биһиги Ма-раба тийэбит. Манна, биһи, үөһэ ахтан аһарбыт "Тураннаах" баһынай хаһаайыстыбата тахсы-быт. Сайылык мала дьэ курдук, тэлгэлэригэр отон ыраастыы олоһол-лор. Ыт, куоска күнгэ сылааныйан, күлүк си-ри булаары биһир олоппос кэниин былдыһаллар. Этэр курдук, манна ба-рыта кизин-холку, күөх дуол...

Бастаан кэпсэппит кинибит Нь.В.Макарова,

Совхоз сабаттан маннь-ыксыт. Хаһаайыстыба са-лайаччыта Н.П.Софро-нов дьонун кытта оттоһо-смыллар, суох. Баһынай бэйэтэ 27 манньыктаа-ар икки манньыксыт на-ймылаһан үлэлэтэр эбит. Кинилэртэн бу биһир Ньюрбинна Васильевна уонна иккиһэ М.В.Алек-сеева. Баһынайга үлэли-иллэрин сэрэ бэйэлэрэ эмиз манньыктаахтар. Балдым дьэһэ совхоз сабана аатырбыт маннь-ыксыт, билгини ытык кырдыаас А.Г.Филиппо-ва балтытынан Мотрена Гаврильевнаһын баал-лар. Кинилэр 18 маннь-ыктаахтар. Эрдэ "Маа-рыкчаан" баһынай хаһаайыстыбага чилиэ-нинэн сылдан баран, билгини туспа дьэ кэр-гэниһэн барбыттар. Онон сайылыкка бары хаһаайыстыбаны колбоо-тоххо 53 манньык сай-ылымар.

— Үүппүтүн Николай Петрович бэйэтэ күн ах-сын олохтоох арыы сыа-бар тракторынан таһар. Күнгэ иккитэ ымытыт. Үүт бу кэлин түстэ, күнгэ 3 центнер курдук ыанар буолла. Сайын 5 центнергэ тахса сымдыбыппыт. Билгини күһүнгүгэ бардахпыт. Ынабы орууһунан буһаһабыт. Ынахтарбыт эдэрлэр, үксүлэрэ тингэлэлэр, — диир Ньюр-бинна Васильевна.

Николай Петрович ити үүт эрэ таһытынан дьарыга бүппэт эбит. Сайылык күнүгэби тэ-рээһин боппууостарын бүүс-бүтүнүү моой-

арбас баһаары сэрэ, уу баһыта эмиз кини ирээтэ, олоһтон босхоло-нон аны күнүгэ отчутта-рыгар баран көмөлөһөр. Ыанньык сүөһү бостуута — Егор Гаврильевич Фи-липпов. Бу чааһынай кини "Тураннаах" хаһаайыстыбатыгар сай-ын ахсын дуоһаарлаһан үлэлиир. Ол онугар кыһынны от-мас, уу-ха-ар баһытыгар киниэхэ Николай Петрович көмөһө кэлэр. Дьэ, бил-гин атын кэмин, үлэһэ сыһан, тэрээһин ула-рыһытын бу сайылыкка да көрүүххэ сөп.

Манна бэрт сэмэйдик отон ыраастыы олоһор икки оло баар. Кэминэ-рийтэ баар, син кэпсэ-титлэр. А.Г.Филиппова аймахтара. Чурапчыттан сылдьаллар. Сардаана ах-сыс кылаас, оттон Саха студентка.

Дьоммуттар көмөлөһө отоннуу кэл-биппит. Сыл ахсын ман-нык сыһына, сир ас-тыы кэлээччибит, — ди-иллэр кыргыттар. Эдэр дьон эдэр дьон буоллулар. Ол курдук: "Сайылыкпыт титингин, күрүөтүн сангардыбыт, онгорбут кини", — дьэн баһалаахтар.

Дьэ, ити "Сайылык-пыт", — диилэр ээ, бу олоһуочат дьон.

Биһиги ол баба санаа-ны үргүһүт курдук, сай-ылык олохтоохторугар бу күөх сайылыга үтүөнү, быйагы бабаран, салгыы айанныыбыт.

С.СМИРНИКОВА.

Чурапчы улуунун дьаһалтаты

ДЬАҢАЛ

№ 301

Атырдыах үйүн 20 күнэ, 2002

КУҢУНҢУ КУҢУ БУЛТААҢНЫ
КӨҢҮЛЛҮҮР ТУҢУНАН

Саха Республикатын Правительствотын 2002 сыл атырдыах үйүн 13 к. 999 №-дээх дьаһалтыгар уонна «Саха сирин булталыһын туһунан» Саха сирин Сокумун 27 ыст. олоһуран, Чурапчы улууттар куһунҥу куһу булталыһы бу дьыл атырдыах үйүн 24 күнүгэби барыар дьэри көҥүллүүрү.

Куһу булталыһын кэмигэр турука бары көрүгүн, куһаны, хоптоһу уонна былдырыгы булталыһын бобуллар.

«Чурапчы» куһуһу уонна «Куһуума» ресурснай резерват территориятыгар куһу булталыһы боборго, аһар куһу сыһыанарыгар, мустарыгар анаан бобуулаах зонитынан биллэрэргэ.

Дьаһал туолуутун хонтуруолун Чурапчы улуунун ИДьО (Слепцова А.В.), улуустаагы айылба харыстабылын комитетта (Игнатъев Н.П.), булуттар уонна балыксыттар обществолара (Барашков Г.К.) уонна олохтоох нэһиликтер баһылыктарыгар сүткэрэргэ.

Чурапчы улуунун дьаһалтатын баһылыга
Аммосов И.Н.

"Чурапчы" кооператив Ди-рингээби үтүн сыаба (маастар А.Н.Родионова) быйыл бары көрдөбүлгэ эппиэттир бэртээ-хэй сана дьэһэ үлэһит.

Үлэһиттэр өссө биһир сонун кэпсээннээх көрүстүлэр. Кизин-куонг дьылэммиһэ, манна иһигэр маһаһын эспиттар. Аһыһыт — Александра Васи-льева Николаева. Харчыта эрэ суох дии-дии бу ыһаһыт си-биннээ сыта ыһыт, үтүн су-отугар, — диир бастагы көрсүбүт кини. Дьон-сэрэ сы-анабыла, дьэ, итинник. Кыр-дык, абыраһыттар.

— Кинилэри кытта аахсар

маһаһын. Үүт туттарбыттар ол суотугар тутта төлөһөн, мантан күнүгэ туттулар бороһукта, 40 ырыһыһаах суөгэй ыла-лар, сакаһыһан Чурапчыттан ыһаһыт бороһуксуйа кэлэр, ону тэһэ комбинорм, трактор салпаас чаһын уонна ыһаһыт эмиз ыһаһыт. Сага сыаһыт дэрибэһэ ортоһугар турар бу-оһон, нэһиликкэ сылдьар, сэгээрэр, — диир сыах маастар А.Н.Родионова.

"СО" кооп. Хаартыскаһа: үүт сыаһыт маһаһыт аһыһыт А.В.Николаева аһыһыт аһыһыт аһыһыт.

УЛУУСКА ОТТООҢУН СВОДКАТА (Атырдыах үйүн 26 күнүгэби турутуна)

Нэһиликтер	Былаан (т)	Кэбиһини (т)	%
Болугур	2900	2505	86,0
Одьууун	2000	1800	90
Хатылы	2000	1800	90,0
Болтоно	1900	1000	52,6
Хомтобо	1800	1200	66,0
Хайаар	1700	1150	67,9
Хайахыт	1700	1530	90,0
Чакыр	1870	1710	91,0
Мугудай	1500	1100	73,0
Телэй	1200	930	77,0
Кытаанах	1230	1502	122,0
Алаһар	1350	880	65,0
Арыһаах	1200	1250	104,0
Баһы	1200	970	80,0
Сыланг	2400	1730	72,0
Соловьева	1900	1800	94,0
Чурапчы сал.	3500	2000	57,0
Малдыһы	150	120	80,0
Түһэ	500	510	77,0
Улуус үрдүнэн:	32000	25487	79

Улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

Үөрэх дьыла аһыллара чугаһаан оскуолаба туттулар мал-сал, кэтиллэр таһас-сал булуһуутун үтэнигэр улууспут киинигэр дьаарбанка тэрилиннэ. Хаартыскаларга: дьаарбанка түгэниһтэн.

«Минн Сахам сирэ – XXI үйэбэ»

ХАДААРГА — САҢА ТУТУУЛАР

"Утуу дымала" хамсаагийн "чирчигнэн үлс-хамнас" бэрээр салжанаар. Хадаар нэхилийнсгэр норуут күүтүнэн арьсаа суух тулуу барда. Ол курдук, белегнэ дэмзтэ гутуулан хирбитэ, бу зэрэбинэгтэн Дирингиса дээр 200 шлофон остуулбалара туруорууллубутгара; Лена — Туорс Күүл водолод калиталгэн Урун Күүл уонна Самнег-айдаах күүлэригэр калиталнай быһыгтар онорууллубутгара. Билигин да хадаар-дар шлыт тэтминэрин ыһыктыбэкс санэ тулуулары ыһаамаар. Үлэ жайда баран эрдэнэ бейиуш Владимир Ва-сильевич Никоннов билибингэсгэр:

— Арочнай спортивной залы туту-
га бары куусулун уурабыт. Бу быял
үлөз кириактаах объекта О.И.Андрю-
хов салайааччылар 7 ахылсах бири-
тода улаһиыр. Арката туран, билигин
обьекта үлөз барар, антон салбыр
титинга ылыахтара. Даг куус куту-
тутар олохтооктор кудуамнан кэлэн
субьютуньуктаан барбыттара, мантан
күлүн үлөһөй үлөз өссө да элбэти

күрсүлүштү турдаба. Маны таанын 16 мнэстэстэх уопсай баанньыгы тутуугу. Е.Д.Лукин биригээдэтэ үлэстэтэ. Бу – быйыл киригээстэх объект. Хаһайыс-тыбаннай ньыманан улуйан дыгэтин сөнгөдүйүн таһаарыыга П.П.Лукин бэйэтин биригээдэтин үлэлэтэр. Бу дыһа айылга үлэһэ киригээстэх. Оскуолаһа ититиллэр түөлгө оһоһула сыдыар.

Манжх улахан туутуулары ыытарга, биллэн турар, ырата суох харчы наада. Билимэз үлүнү-күэнү, кэскил-тэри айдуур байыбит ытык кырдыаастарбыт спонсор буолаллар. Урукку советскай-партийнэй үлэһит М.М.Марьянов, Ада дойдуга Улуу саригин ветерана П.П.Софронов, СР Тынтын хайаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ П.Н.Титов, кооперация ветерана Е.Г.Никонова биирдии сүөгүнүн көмөлөспүттэрэ улахан акылгаат буола. Пенсионердарбыт бу саас бэри пенсионерларга 20-ми ырытыыны, хамнастаах үлэһиттэр 300-түү солк. харчынан биэрбиттэр. Маны сэргэ

бааһынай хаһаайыстыбаларбыт көмө буолаллар. Григорьев П.Н. ("Уорда" бааһынай хаһаайыстыба) 10 тыһ. солк., Давыдов В.Н. ("Дура" бааһынай хаһаайыстыба) 5 тыһ. солк. бу үгүс дьыалаҕа кыттыстылар. Маны сэргэ нэһилиэнэньэ бүтүүн үгүсүн, элбик кэмелэллэр.

Владимир Васильевич элэринэн, ханна да буоларын курдук, үлэһиттэри хамнастааһын бопсуроһа сүүн проблеманан буолар. Быларынгы тутууларга үлэһэбит дьонго 60 тыһ. солк. хамнас быһылытан төлөмүт эбит буоллаҕына, бэйэ 170 тыһ. солк. төлөмүхтээх. Былааннара билигин да элбэх: 2 сиргэ үрөһү туоруур муоста оҥоруллуостааҕа үп сурунун тохотулан турар. Ол да буоллар, туораттан көмө кэрдээбэккэ, бэйэ өйүгүн, бэйэ харатын күүһүнэн кэскиллээх дьэһаллары олохо кылларарга хадардыар санаалара күүстээх.

Оксана ЖИРКОВА.

Хаарльскалдег: илүүдэн дэмэтин тулгуурт бичигдэмээр П.П.Лукан уржа
сэлэ тулгуурт дээр спордтай.

ТӨЛКӨ ТҮСТЭНИИТИНЭН ОЛОХ

Манта-Хангалас Төгүлүтүн Түмүлүгүр олоор колса тоһу улаһиттарэ Петр Николаевин юһа Пелагея Иннокентьевна Тийиһнар 15-та бэһомүттүлэ. Пелагея 50 сааһын түмүлүгүр пайдыан дыһун-сэргэтин тоһуһутта. "Барыадым бийиһаах" — диил Төгүлүтээн үһэн Чураачыһыр суол юһыһы-тарат оһоһос түгэһин 33бү эрүтүн Галыһа оһолонон хабсидитэ. Ити атырдыах бийи 12 дунүтар 1952 сыллаахаха этэ. Мии бу сурулкар айаһна хүн си-рини корбүт Галина Петровна Дыһаһаская түһүмөн хабсидилин баһарабын. Киии билиһин ол теребүт кэһинэ — Араһа, Чу-раачыһа кэлэн олооробун голкөлөбүтү эһиттэр,— диир юһа-көтө.

1975 снллаваа Намнаары
педдагогической училищны
түтээн Чурапчыга ананан кэл-
битэ. Түрөх отделыгар кэлбитиг-
ар М.И.Чичигинарова сүрдэж
ийэрэстик көрбүтүтэ: — «Энгин
кэлгэн олоорбугу. Чурапчы орто
аскулатыгар үлэминин», — ди-
эбитэ. Онон үлэ, урулуй уонна
чөрөннө үгүтүлүнэн аскуп-
таба кэлбитэ. Оройун саамай
иллэх аскупатыгар түбэһэн
«Сатаан үлэмин сүүр, нууча-
лы үгүтүйдүк билбэллэн (нууч-
а кыысастар баалара), аны са-
алыны да үгүтүйдүк кэлсэбэл-
лэн. Угусуптунан наһаа кыр-
ыһыл. Кырдыха, оҕолорго
буттанарым — сүүр сүлүн
сүтүрүм да катан кэлбитик кур-
дук этиилэр. Хата, наһаа үгүтэ
коллективка түбэспитим. Ол
курдук, хара маннагыттан
А.П.Ермолаев сүтэн илгэн кы-
лааска уган кэлбиститэ. Аба та-
баарыстарым Макарова К.В.,
Допова Л.Г., Смирнова В.И., Ох-
покова Е.Г., Морозовская Е.С.,
Макарова Р.С., Белых М.С.
уо.д.а. үгүтүл буоларбар кеме-
ннрэх буолбуттарыгар, билигин
да сүбөлүн- амалы сүлүһалла-
дыгар мугура суох матана са-
ныбын, — диий олсубун орто
олмурбаны көрб олорс
П. Дячкоская.

Уугуул киши бойзигин идэглээр "туйарын хатарваачнаардаа" буюулар. Оя курдук, Галина Тетрова үүрэллэит оболоруттангус оюу Дьокуускайдаагы художественнай училищени бүтэрэн, хужижик-оформитель, косто-

рез, байгальд тулга суомлаах-
нистэх художниктар буола
үүмүттэрэ, салгы улахан
кылаарга үөрүмүттэрэ. Гали-
на Петровна оройон уонна до-
руобуйта мөлгөөн икки сүл
дыа- уст коммунальнай хаһай-
ыстыбатыгар художник- офор-
мистинин үлэми сылдыһыт-
таах, үлэтэ республикатаары
быысталкага кытан биһирам-
мизтас. "Баардак баара ба-
тарбат" диэбикэ дилы олох-
дах комбинаттар сувеири-
нар синах аһыллыбыттар
үлэтинин кирибэтэ, мөһө
аны инс мындир илэтигэр үлү-
лүбүтэ. Ноговицина Е.П., Мор-
довская А.Т., Аммосова А.М.,
Захарова Л. Н. о.д.а. курдук ба-
йэлэрин илэлэрин баһылаабыт
улахан маастардары, үтүө дону-
кыта үлэлээн элбээх үөрүмү-
тэ. 1985 сыллааха "Саха сирэ -
олонго дойдута" диэн быыстал-
кага "Куоратчы" диэн
көбүлүнэн кытан тайгаммыта.

1994 снлгдэхдэ днхэбэ нггнн уонна үэрэтнн кннннгэр урууһу уонна үлэ үүүүтала наада буолта. Онуо аһууһа да чаас буоллар мннгнн өйөөн, Галнна Петровна себүлэһэн үлэбэ кнр-бнэ. Бнһнзэ үөрэнэр оёолор дорубууалара мөлтөх, сайды-ларыгар бнгарыһаах буолал-лар. Хэрэндөөһн да сатаан тул-пат, кнстээн кырааскалһыр, кытһыһыан кырыһар кыага-ра суохтар да бааллар. Хас бн-ррдннлэрннгэр ураты снһнн, тылга кнллэрнн, араас нымала-ры туттуу, үлэбэ сатабылы нггнрн наада. Нэднлэ устата бэрнларын днэлэрнннн кэрн-эн үэрэтэр. Галнна Петровна үэрэтэр оёолорун, кнннлэр тэрэллүттэрнн наһаа убаасты-ыр, талһыр. Оёоёо кырыах да саба үтүө артун булар уонна ону бнрнэднтер, үлэстнннарар, хай-ыскаһыр, кыагыһыр, нннннннэ эрэлн сабар. Бнһнн оёолорбут саамай талһыр, кэтэлэр кнһнлэрэ, үчүүтэллара, бары нн-ннннзэ үлүгэйднк үөрэнэрэ кнһаллалһэр. Оёолор мастан, пластннннн, айһыла маты-рыһаалларыттан, хордоһукал-тан, күмэһыттан нгнорбут үлэ-лэрэ днн үрдүк сыһабылларын ннэллэр. Попова С., Перевалова М., Дянковская К. напорморта-та, Захарова О. эсннн, Ннктн-на Н. "Снбэксн" дннн үлэтэ

“Кэскил” хахыат
офолорго конкур-
старыгар, маны
таһынан “Ого зыг-
то” маэһыыгыга
“Тулалыыр зыгэ оҕо
харабынан” диэн
республиканскай
быысталаҕа, “Чуо-
рааччык” сурунаал
10 сыллаах юбилей-
ыгар аналлаах кон-
курстарга ороһор-
бут үлэлэре ымыл-
лыбытара.

“Биздэн сулуусхун умат” дигэн инбэлиит оёолор агар бастагы республикатаагы фестивалларга Халилова Лола тирин кырадаһынарыттан тикпит сүгүлөр суумкада, чаппарааба жоринан бэлиэтиминиттэрэ. Иккис республикатаагы эмкэ ити фестивалга “Аврилеев Т., Перезаилова М., Толстяков Р., Хожанов С. үлүлэр хайдыммыттара. Билһиги оёолорбут маны таһынан үлүс үөрэнсэчилэрин техникескэй үлэлэрин быыстапкаларыгар кылтан бириэстэх миэстэлэргэ тиксимибтэрэ. “Филантроп” дигэн аан дойдун норуоттарын икки ардыларынаагы бирнэмийэ лауреатын аатын иһэрингэ 5 оёобут үлэлэрэ Москва куоракка ытыллыбыттара.

Галина Петровна бэйэтин билиитин араас таһымнаах семинардарга, курстарга сылдан үрдэтиэр. Айар отчуоттарынан "Дьээс кэргэнигс мылдар оҕону үлэсэ үөрөтүн оопыттыт", "Тоҕо матырыйаллартан оҕоһуктары оҕоруу", "Акварель кистэ-лэтин үөрөтү", "Шаблонунан уонна акварелинэн сатаан туһаным" диир темаларга педагогикта, төрөтүүтүргэ үлэтин опыта түмүлээн таргаммыта уонна СР Үөрэҕиритин минис-терствотыгар үөрэҕи таһынан үлө салаалыгар ыстыллыбыта. Маны сэргэ инбэит олохтоох төрөлүүтү "Эргэ" түмүкүлэрин актыыбынай чилиэн, араас оҕуоннары, дьаһаллары олоҕо киллэрээччилэртэн биридэстэ-рэ. Араас асчылары, фестивал-лары, «жукустары тэрийсэ» ыстыһар.

Олсун аргынаан Семен Гаврильевичтын оёолорун олоохо бэлэмниилээр. Усаттар сүрдээх кыһамыһаахтар, дысһого болломтоосхтор, үтө саанаан сайлатараллар, ханык бабарар үлэни күрө эрдэктэриттэн өрө туталлар, Дима – Дюкуускайдаагы Тьма хаһаайстыбатын техникум-коллеһын бүтүрэн, билигин лесхоз үлэһитэ, Коля ийэтэ үөрөммит Намнаабы педучилищетын майнагыты күрүс ситиһилээхтик бүтүрдэ.

Убаастыр коллегабыт Галина Петровна олохо ханнак дьарактаартан чарыйбакка чыстээхтик толорорун, талан ылым илээтигэр бэринишээрин, айымнылаах улэтин, маддьар оҕолорго ураты үйөн сылыанын уонна киинилээринэн "Мин таптыр угууталым" диэн истигини сыаналанарынан астынабыт уонна кизин туттабыт. Күндү киһибит, ысыкыккын ыһыктыбакка өссө айымнылаахтык үлэлээн, үөрөтэр оҕолорун дьэ хэргэниг тапталларыгар угуттанан үйээн убаатын, дьоллоох буол диэн алгыспыт тийиэстэин!

Антонина
ПЕРЕВАЛОВА,
дизайнер и текстильщик
университетского центра
дизайна.

Хазарьска: Г.П. Дьчонс
и ууража ололтоосун.

Ырағлырды декадата

БОЛБОМТОНУ ЭРЭЙЭР БОППУРУОСТАР

Булаары турар бэлэ-этэнхтээх дьаһалларга бэлэмкэнэн, улууспут дьаһалтара “Бэйэбит сэлэнньэбит – бэйэбит киэн туттуубут” декаданы биллэрбитин хаһыаттан биһири аахтым. Сэлиэнньэни ырааһырдынга уонна көбөрдүүгэ чопчу сорукары туруоран, эппизгээх дьону анаан турар таһаарыллыбыт дьаһал олоххо киирдэр, дэлэ үчүгэй буолуо этэ дуо?

Декаданы ынтарга өссө икки суолга болжом-
тону туһаайыахха баар
этэ. Бастагытынан, ити-
тэр система трассала-
рын бүрүйүүгэ суолтаны
бизэр кэм кэллэ. Сото-
ру бастагы тоноруулар
түһэн барыахтара. Оттон
теплотрассаларбыт сар-
гы-сатабай тураллар.
Ити туһунан саас эмиз
суруйан турабын да, туох
да хамсааһын оҥотуллу-
бата. Биһиэхэ, арҕаа
эңгэрдэргэ, эрэ буоллабы
диабетим сэлээннэ ки-
инигэр, интернат-оскуо-
ла томотуругар ба-
лаһыаннаа эмиз мөл-
эбит. Уулуссаланан ааһа-
һын көрдөххө, эңиһи
бэйэлээх турбалар
бүрүйүүлэрэ тобута ты-
тыллан, сирин-дойдуну
биир тына ыһыллыбыт-
ара, көрүөхтэн суаргы. Ма-
ны бу декада кэмигэр ма-
тырыйаалынан хааччый-
ан, бүрүйтэрэр буоллар
этэргэ дылы, сэлээннэ
да кестүтэ түпсүө этэ.

Икис суолунан арда
энэр ыаллар сүөһүбүт
уулатын улахан эрэй
көрсөр буоллубут. Эри
лик Эристин аатына
перуолуктан арда
көнгүспүт уолан чүөмгү
лэрэ хара бадараанына
көрдүлэр. Сүөһү уугата
чүөмгүбүт былырын
киһи тургуйбат байэт
кыра оҕолор көгүл кэл

сылдыар буоллулар. Мүүс
тонгуор дизри уулатара
да биллибэт. Онон эрдэт-
тэн дыһал ыллалара
сартеех этэ.

Урукку өтүгүр Эбэт-
тэн уонна Куоралыттан
носуоһунан бырактаран
улаханньык абыранар буо-
ларбыт. Былырбын лөс-
хөстөр аныларынан
быһыттаан уу бырактар-
быттара да үһүннүк
уулаппатаҕа. Үрөҕү быс-
тах-быстах быһыттыыр
элбэх ууну муспат буолан
туһата кыра. Ол да иһин
сэлиэннээх кырдааҕаста-
ра оскуола анынан
үрдүк быһыты өнгөрөн
төһө кыалларынан элбэх
ууну мунньар сөп диим-
лэрэ оруннаах.

Отгон Куобаль энэринээсүлэри Адамс Г.И. днэстии анынгар ба ар былыты урдатэн арбаа өртүдэр кыратык былыт таан элбэх ууну бырах тардар ордук этэ. Биир трактор күн аңарынан да үмүрүтэр үлэтэ. Оччотугар кысталлалар да сазтар күн үһууругар тиордиз этэ.

Аны ууну бырахтарыны урукку курдук муу тонгуута буолбакка эрдэ балаһаныйан оротутта саһалыыр ордук буолуода. Биир-икки күн бырахтарбыт ууну сир сипирэ илик буолан үксү ингэрэн каһылэр. Оно ингэттарэ-ингэттар сыһыа ууһунук бырахтарар кэдьүүһэ-улахан буолуо ээ.

Ити икки этиилары олохо кириллэре буолар сэлээннэ хастууту сэрэхситиинга улахан суолталанарын сэрэ кыл абынайа дьон эрэтин ачатыыга, олохун тупсарыыга быһаччы туһанаар буолуо ээ.

С.Н.ЧИЧИГИНАРОВ
тыл, улэ ветеран

